

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.02:372.8:371.15

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13857316>

**Моделювання процесу формування трансверсальних компетентностей
майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної
підготовки в закладах вищої освіти**

Юань Веньцзін

аспірантка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, вул. Київська, 24. м. Глухів, Сумська обл., 41400, <https://orcid.org/0009-0008-9475-3113>

Прийнято: 16. 09.2024 | Опубліковано: 29.09.2024

***Анотація.** Українська система вищої освіти знаходиться в умовах соціальної трансформації, що пов'язано з об'єктивною потребою входження до європейського освітнього простору, адаптації до нової парадигми «Індустрія 5.0», подання викликів, спричинених війною тощо. Такі зміни потребують викладачів-професіоналів нової генерації, підготовка яких переважно здійснюється на третьому (освітньо-науковому) ступені вищої освіти в закладах вищої освіти. Дедалі актуалізується проблема формування у них трансверсальних компетентностей, що дають конкурентні переваги для життя і професійної діяльності та дозволяють формувати аналогічні компетентності у здобувачів освіти. **Метою** статті є розроблення та теоретичне обґрунтування моделі формування трансверсальних*

компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти як логічний конструкт, що унаочнює процес формування зазначеного феномену. **Методи дослідження:** теоретичний аналіз наукових праць, синтез та узагальнення – для обґрунтування методологічних основ дослідження; моделювання – для розроблення теоретичних основ формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти та проєктування моделі. **Результати дослідження.** У публікації резентовано структурно-функційну модель формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. Прогнозується, що вона має бути ідеальним уявленням про еталон професійної підготовки фахівців на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти й адресується науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти для розроблення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» на основі поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій; проєктування та створення освітнього середовища закладу вищої освіти. Авторська модель складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків: методологічно-цільового, суб'єктного, змістово-технологічного, результативного. **Висновки.** Розроблена модель відображає результати теоретичного пошуку (обґрунтовані мета та завдання, методологічні підходи, педагогічні принципи, педагогічні умови, компонентний склад, критерії, показники тощо) щодо розроблення феномена, упорядковує теоретико-методологічні знання про трансверсальні компетентності та систематизує науково-практичні дії щодо цілеспрямованого їх формування у процесі професійної підготовки майбутніх докторів філософії у закладах вищої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка; майбутні викладачі, доктор філософії, трансверсальні компетентності, модель, педагогічне моделювання.

**Modeling the process of future doctors of philosophy in the field of
“Education” transversal competences forming in the process of professional
training in the institutions of higher education**

Yuan Wenjing

post-graduate student, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, 24, Kyivska Str., Hlukhiv, Sumy region, 41400, <https://orcid.org/0009-0008-9475-3113>

Abstract. *The Ukrainian system of higher education is in the conditions of social transformation, which is connected with the objective need to enter the European educational space, adapt to the new paradigm "Industry 5.0", submit challenges caused by the war, etc. Such changes require a new generation of professional teachers, whose training is mainly carried out at the third (educational and scientific) level of higher education in institutions of higher education. The problem of forming their transversal competences, which give competitive advantages for life and professional activity and allow the formation of similar competences of students, is becoming more and more actualized. **The article objectives are** to develop and theoretically substantiate the model of forming transversal competences of future doctors of philosophy in the field of "Education" in the process of professional training in the institutions of higher education as a logical construct that illustrates the process of forming the mentioned phenomenon. **Research methods:** theoretical analysis of scientific works, synthesis and*

*generalization to substantiate the methodological basis of the research; modeling for the development of theoretical grounds for forming transversal competencies of future PhDs in the field of “Education” in the process of professional training in higher education institutions and designing the model. **Research results.** The publication presents a structural-functional model of forming transversal competencies of future doctors of philosophy in the field of “Education” in the process of professional training in higher education institutions. It is predicted that it should be an ideal representation of the standard of professional training of specialists at the third (educational and scientific) level of higher education and is addressed to scientific and pedagogical staff of higher education institutions for the development of educational and methodological support for training future doctors of philosophy in the field of “Education” based on the combination of traditional and innovative pedagogical technologies; designing and creating the educational environment of a higher education institution. The author's model consists of four interrelated blocks: methodological-target, subject, content-technological, effective. **Conclusions.** The developed model reflects the results of a theoretical search (justified goals and tasks, methodological approaches, pedagogical principles, pedagogical conditions, component composition, criteria, indicators, etc.) regarding the development of the phenomenon, organizes theoretical and methodological knowledge about transversal competences and systematizes scientific and practical actions regarding their targeted formation in the process of professional training of future doctors of philosophy in institutions of higher education.*

Keywords: *professional training; future teachers of institutions of higher education, doctor of philosophy, transversal competences, model, pedagogical modeling.*

Вступ. Сучасний стан суспільства характеризується процесами глобалізації та модернізації. Наразі зараз суспільство вступає в новий етап свого розвитку, основоположним для якого є концепція «Індустрія 5.0», зорієнтована на об'єднання потужностей технологій зі здатністю людей до творчого й інноваційного мислення, яка ставить у центр уваги людину і використання технологій для підтримки та покращення якості праці, а також наголошує на важливості навчання, перекваліфікації та розвитку навичок для ефективного використання нових технологій та адаптації до змін в робочому оточенні.

Крім того, Україна протистоїть військовій агресії і планує повоєнну відбудову. Зміни, що відбуватимуться в процесі розроблення та реалізації стратегії відновлення, синхронізовані зі змінами, передбаченими планом набуття членства у ЄС. Ключовим пріоритетом в цих процесах має стати людський потенціал. Робоча сила, яка здатна забезпечити поступове відновлення та стійке і стає зростання України, потребує нових навичок, на яких наголошується, перш за все, у стратегічних документах ЄС та України [1-5], на які має орієнтуватися Україна з огляду на обраний нею європейський курс.

Ще один аспект, який вартий уваги, це необхідність синхронізації потреб ринку праці та ринку освітніх послуг. Так, за даними Державної служби зайнятості, станом на кінець 2023 р. офіційний статус безробітного мали 112,3 тис. осіб. Вік 22 % із них не перевищував 35 років, тобто частка безробітних серед молоді була суттєвою. Серед безробітних 2 % є випускниками закладів освіти, які не мали робочого місця.

З огляду на зазначене актуалізується проблема підготовки фахівців нової генерації, формування у них у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти трансверсальних компетентностей, що забезпечують трансфер

навчання та відповідають вимогам ХХІ століття, що уможливить подолання сучасних викликів. Ключовою фігурою у професійній підготовці майбутніх фахівців є викладач. Підготовка викладачів для вищої школи переважно здійснюється на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Отже, пріоритетним напрямом роботи вишів має стати організація освітнього процесу, зокрема на третьому рівні, зорієнтованого на становлення особистості сучасного викладача: мобільного, стресостійкого, креативного, з розвиненим критичним мисленням, здатного навчатися самостійно, адаптуватися до умов середовища, спілкуватися та співпрацювати, презентувати себе тощо. Від рівня сформованості в нього трансверсальних компетентностей залежить рівень конкурентоспроможності підготовлених ним фахівців. Це актуалізує потребу моделювання процесу формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти підготовки майбутніх докторів філософії, зокрема й формування у них трансверсальних компетентностей були предметом наукових досліджень науковців. Так, наявні розвідки, присвячені підготовці майбутніх докторів філософії на інноваційних засадах [6-10]; аналізу відповідності навичок випускників докторських програм сучасному ринку праці та обґрунтуванню важливості володіння трансверсальними компетентностями для таких фахівців [10-13]; огляду моделей формування трансверсальних компетентностей в контексті докторських програм у європейському освітньому просторі [13-14] тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукового доробку вчених дозволив констатувати, що попри значні напрацювання, проблема цілеспрямованого формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі

професійної підготовки не знайшла належного відображення в науковому просторі. Невизначеними залишаються напрями, методологічні підходи, принципи формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта»; наукового обґрунтування потребують педагогічні умови, етапи, методи, форми, засоби і технології формування трансверсальних компетенностей означеної категорії осіб і моделювання цього процесу. Потенційний внесок цього дослідження полягає в аналізі досліджень із зазначеної проблематики, узагальненні практичних надбань та розробленні авторської моделі формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої, що уможливить удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців на третьому рівні вищої освіти з урахуванням сучасних викликів і сприятиме підвищенню якості вищої освіти в цілому.

Метою публікації є розроблення та теоретичне обґрунтування моделі формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти як логічний конструкт, що унаочнює процес формування зазначеного феномену.

Виклад основного матеріалу. (Результати дослідження). «Важливим чинником надання якісних освітніх послуг населенню України, сталого розвитку держави є й якість науково-педагогічних, педагогічних кадрів, які є гарантією формування високоосвічених, національно свідомих і патріотично налаштованих майбутніх фахівців з інноваційним мисленням, які спроможні генерувати нові знання, вміють організувати і керувати інноваційними процесами на різноманітних рівнях, готових працювати в умовах жорсткої конкуренції, бути мобільними» [15].

Як слушно зауважує Н. Ткаченко, «основними пріоритетами вищої освіти, зокрема третього рівня, сьогодні у підготовці майбутніх викладачів для

закладів вищої освіти мають стати формування трансверсальних компетентностей, які нададуть випускникам освітньо-наукових програм конкурентну перевагу на виході на ринок праці» [16].

Обґрунтування та розроблення моделі формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти потребує, перш за все, з'ясування сутності дефініцій «модель» та «метод моделювання».

Модель (від лат. «modus» – міра, франц. «modele» – зразок, еталон, стандарт) в гносеології потрактовано як штучно створений об'єкт у вигляді схем, креслень, математичних знаків, формул тощо, що є аналогом, заміною досліджуваного об'єкта, що відображає структуру, властивості, зв'язки і відносини між елементами в більш простому і скороченому вигляді [17].

На думку С. Вітвицької «модель» – це аналог проміжної ланки між обґрунтованими теоретичними положеннями та експериментальною перевіркою в реальному навчальному процесі [18, с. 149]. За визначенням С. Гончаренка, модель – це штучно створена система елементів, яка з певною точністю відображає певні властивості, сторони, зв'язки об'єктів, що вивчаються [19, с. 120]. У дослідженнях І. Зязюна дефініція «модель – це штучно створений зразок у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм чи формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (чи явища), відображає й відтворює у більш простому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відношення між елементами цього об'єкта» [20]. Вслід за В. Ягуповим під поняттям «модель» слід розуміти знакову систему, як допоміжну складову в контексті відтворення дидактичного процесу як предмету дослідження, показу цілісності його структури, функціонування та можливості зберегти цю цілісність на всіх етапах дослідження [21, с. 31].

Моделювання (англ. *Scientific modelling, simulation*, нім. *modellieren, modellierung, simulation*) – це «метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на зміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю)» [22]. Моделювання в широкому сенсі – це «особливий пізнавальний процес, метод теоретичного практичного опосередкованого пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об'єкт – замісник (модель), досліджує його. А здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення» [22, с. 17–18].

Враховуючи вищезазначене, модель формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти буде спрямована на відображення важливих для нашого дослідження складників освітнього процесу і передбачатиме подальше впровадження в педагогічну практику обґрунтованих механізмів формування досліджуваного феномену.

З метою оптимізації процесу моделювання конкретизуємо вид майбутньої моделі. З опертям на думки вчених щодо моделювання у педагогічних дослідженнях ставимо за мету обґрунтувати та розробити модель: 1) *структурну* (конструкт відображатиме педагогічний процес, його складники та взаємозв'язки між ними), 2) *функційну* (ідеальний об'єкт виконуватиме дослідницьку (передбачає створення наукового забезпечення досліджуваного процесу через визначення методологічних підходів, обґрунтування принципів, факторів та педагогічних умов) методичну (розроблення методичних основ формування досліджуваного феномену через визначення методів, форм, технологій, засобів, відбір та структурування змісту навчання) функції). Крім того, розроблена модель формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі

«Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти вбачається бути динамічною, оскільки враховуватиме зміни в освітній галузі, теорії і методиці професійної освіти, педагогічній практиці тощо. Вважаємо, що впровадження обґрунтованих в моделі механізмів дозволить досягти високого рівня сформованості трансверсальних компетенностей майбутніх фахівців.

Аналіз напрацювань вчених уможливив виокремлення таких блоків структурно-функційної моделі формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти: *методологічно-цільового, , суб'єктного, змістово-технологічного, результативного* (рис. 1).

Методологічно-цільовий блок моделі структурує такі складники: мета; завдання; методологічні підходи та педагогічні принципи. Основним його складником є мета – цілеспрямоване формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. Цей прогнозований результат детермінований об'єктивною потребою суспільства у висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівцях освітньої галузі, здатних адаптуватися до змінних умов. Світова інтеграція України формує потребу в забезпеченні такої якості професійної підготовки, за якої фаховий рівень випускників вишів відповідав би потребам ринку праці. Крім цього, методологічно-цільовий блок моделі спирається на вимоги до загальних та професійних компетентностей доктора філософії в галузі «Освіта», відображені у Національній рамці кваліфікацій, проєкті стандарту вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки та регламентується законами України «Про освіту», «Про вищу освіту».

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

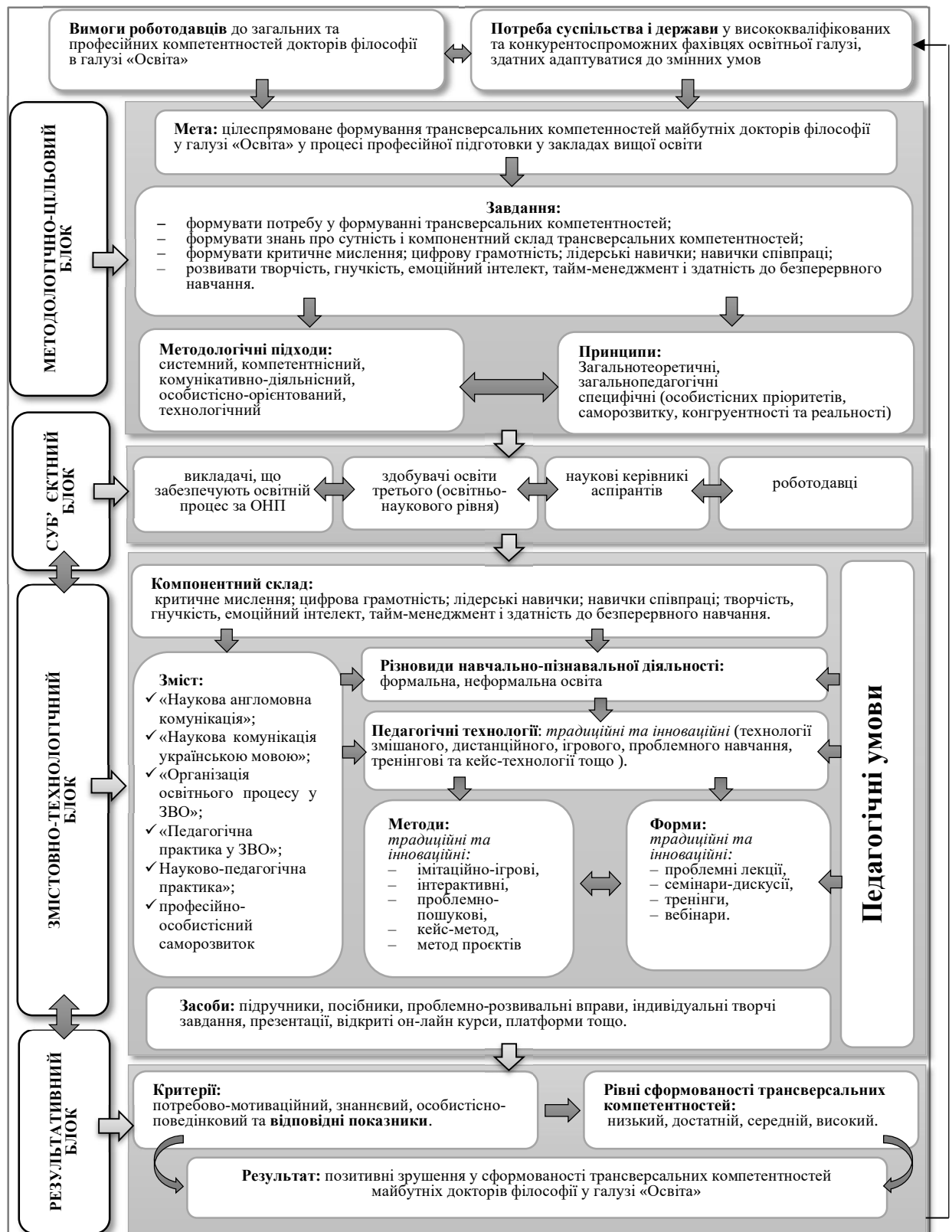

Рисунок 1. Структурно-функційна модель формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Мета детермінує завдання формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта», до яких відносимо:

- формувати потребу у формуванні трансверсальних компетенностей;
- формувати знання про сутність і компонентний склад трансверсальних компетенностей;
- формувати критичне мислення; цифрову грамотність; лідерські навички; навички співпраці; розвивати творчість, гнучкість, емоційний інтелект, тайм-менеджмент і здатність до безперервного навчання.

Передбачаємо, що відображена в методологічно-цільовому блоці методологія формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» спрямовуватиме означений процес на дотримання вимог і положень основних наукових підходів (системний, компетентнісний, комунікативно-діяльнісний, особистісно-орієнтований, технологічний), що уможливить його проєктування, обґрунтування цілей і завдань, педагогічних принципів, факторів та педагогічних умов як теоретичного базису, а також розроблення необхідного дидактичного ресурсу (педагогічних технологій, методики), визначення ефективних способів діагностування та корекції результатів на усіх етапах дослідження тощо.

В основу процесу цілеспрямованого формування трансверсальних компетенностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» передусім покладено систему загальнотеоретичних (науковості, об'єктивності, детермінізму, доказовості, єдності свідомості й діяльності, практичної зорієнтованості) та загальнопедагогічних (культуровідповідності; триєдиності навчання, виховання та розвитку особистості; гуманістичної спрямованості, демократизму в організації освітнього процесу, системності, професійної

спрямованості; відповідності змісту професійної підготовки сучасним тенденціям розвитку освіти; нелінійності освітнього процесу; свободи викладання; полісуб'єктності й партнерства у взаємостосунках викладача і здобувачів освіти) принципів. Специфічними принципами, які зумовлені особливостями формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта», визначено такі: особистісних пріоритетів, саморозвитку, конгруентності та реальності [23].

Процес формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта» органічно поєднує учасників освітнього процесу (викладачів, що забезпечують освітній процес за ОНП, здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, наукових керівників аспірантів, роботодавців тощо). Зазначене спонукало до виокремлення в структурній моделі *суб'єктного блоку*.

Змістово-технологічний блок містить такі складники: компонентний склад трансверсальних компетентностей, зміст професійної підготовки майбутніх докторів філософії, різновиди навчально-пізнавальної діяльності, в яких передбачається реалізація виокремленого змісту, педагогічні технології з їх організаційними формами, методами, а також засоби навчання.

Зміст професійної підготовки є ключовим аспектом процесу формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії, реалізацію якого передбачено в процесі викладання освітніх компонентів «Наукова англomовна комунікація»; «Наукова комунікація українською мовою», «Організація освітнього процесу у ЗВО», проходження практик «Педагогічна практика у ЗВО», «Науково-педагогічна практика», самостійної роботи здобувачів освіти, а також їх особистісного саморозвитку.

Орієнтуючись на характер навчально-пізнавальної діяльності (формальна та неформальна освіта), виокремлюємо такі педагогічні технології: традиційні

та інноваційні (змішаного, дистанційного, проблемного навчання, тренінгові, ігрові та кейс-технології тощо) з їх методами та формами.

Серед інноваційних методів доцільними в контексті формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії визначаємо імітаційно-ігрові, інтерактивні, проблемно-пошукові методи, кейс-метод, метод проєктів; серед форм – проблемні лекції, семінари-дискусії, тренінги, вебінари тощо.

Прогнозуємо, що основними елементами системи засобів формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у професійній підготовці доцільними стануть підручники, посібники, проблемно-розвивальні вправи, індивідуальні творчі завдання, кейси, презентації, відкриті он-лайн курси, цифрові платформи та додатки тощо).

Передбачається, що реалізація змісту, педагогічних технологій, форм, методів та засобів, що забезпечать удосконалення професійної підготовки майбутніх докторів філософії, уможливиться шляхом забезпечення виявлених педагогічних умов, що базуються на врахуванні можливостей визначальних для формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії педагогічних факторів, а саме:

- забезпечення індивідуальної траєкторії формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії;
- мотивування здобувачів освіти до формування трансверсальних компетентностей;
- підготовка науково-педагогічних кадрів до впровадження методики формування трансверсальних компетентностей в освітньому процесі ЗВО;
- належне ресурсне забезпечення процесу формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії;

– інтеграція формальної та неформальної освіти на засадах інноваційного підходу в аспекті формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії [24].

Їх дотримання сприятиме цілісності навчання й виховання в освітньому середовищі ЗВО та всебічному гармонійному розвитку особистості майбутнього фахівця у процесі професійної підготовки.

Результативний блок моделі має на меті оцінювання, аналіз та корегування результатів цілеспрямованого формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії і містить критерії (потребово-мотиваційний, знаннєвий, особистісно-поведінковий) з відповідними показниками, що характеризують чотири рівні сформованості (низький, достатній, середній, високий) та передбачуваний результат – позитивні зрушення у сформованості трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі «Освіта».

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що розроблена структурно-функційна модель відображає результати моделювання процесу формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії в галузі «Освіта», упорядковує концептуальне бачення особливостей професійно-особистісного зростання майбутніх докторів філософії та визначає конкретні науково-практичні дії щодо цілеспрямованого формування досліджуваного феномену. Реалізація в освітньому процесі запропонованих в моделі положень потребує розроблення відповідної методики, в чому і вбачаємо перспективи подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Communication from the commission. A New Industrial Strategy for Europe. 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0102>

2. European Commission. European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_20_11_96/IP_20_1196_EN.pdf

3. 2015 ERI-Net regional study on transversal competencies in education policy and practice (Phase III): preparing and supporting teachers in the Asia Pacific to meet the challenges of twenty-first century Learning; regional synthesis report. UNESCO Office Bangkok and Regional Bureau for Education in Asia and the Pacific. 2016, 99. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246852>

4. European Commission. European Qualification Framework for lifelong learning/ URL: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/leaflet_en.pdf

5. Pact for Skills. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1517&furtherNews=yes&newsId=9827>

6. EC (2011a), “European commission, directorate-general for research and innovation. Principles for innovative Doctoral training. 2011”. URL: http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Principles_for_Innovative_Doctoral_Training.pdf

7. EC (2011b), “Report of mapping exercise on Doctoral training in Europe: towards a common approach” EURAXESS-researchers in motion”, European Commission, URL: https://cdn3.euraxess.org/sites/default/files/policy_library/report_of_mapping_exercise_on_Doctoral_training_final.pdf

8. LERU – League of European Research Universities (2014), “Good practice elements in Doctoral training”. URL: www.leru.org/files/publications/LERU_AP_15_Good_practice_elements_in_Doctoral_training_2014.pdf

9. Nerad, M. Professional development for Doctoral students: what is it? Why now? Who does it? *Nagoya Journal of Higher Education*, 2015. Vol. 15, pp. 285-318, URL: www.uni-lj.si/mma/predstavitev%20prof.%20dr.../2016060109102603/
10. Thune, T. Doctoral students on the university-industry interface: a review of the literature. *Journal of Higher Education*. 2009. Doi: 10.1007/s10734-009-9214-0.
11. De Grande, H., De Boyser, K., Vandeveld, K. and Van Rossem, R. The skills mismatch: what Doctoral candidates and employers consider important? ECOOM. 2011, Vol. 4, pp. 1-4, URL: <https://biblio.ugent.be/publication/2065710>
12. Rodrigues, J.C., Freitas, A., Garcia, P., Maia, C. and Pierre-Favre, M. Transversal and transferable skills training for engineering Ph.D./Doctoral candidates. 3rd International Conference of the Portuguese Society for Engineering Education (CISPEE), 2018. pp. 1-6. Doi: 10.1109/ CISPEE.2018.8593472.
13. Sa, M.J. and Serpa, S. Transversal competences: their importance and learning processes by higher education students. *Education Sciences*. 2018, Vol. 8 No. 3, p. 126. Doi: 10.3390/educsci8030126.
14. Ashonibare, A.A. Doctoral education in Europe: models and propositions for transversal skill training. *Studies in Graduate and PostDoctoral Education*. 2023, Vol. 14 No. 2, pp. 164-170. Doi: 10.1108/SGPE-03-2022-0028
15. Ткаченко Н. М. Підвищення якості людського потенціалу як основи розвитку економіки знань: освітній вимір. *Освіта і наука XXI століття* : матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів (м. Глухів, 4 травня 2022 року). 2022. С. 171-172.
16. Ткаченко Наталія, Юань Веньцзін. До проблеми формування трансверсальних компетентностей майбутніх викладачів вишів у процесі їх підготовки на третьому рівні вищої освіти. *Наукові інновації та передові*

технології. 2023. № 10 (24) 2023. С. 718-731. Doi: 10.52058/2786-5274-2023-10(24)-718-731

17. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред.: В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2001. 1440 с.

18. Вітвицька, С. С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: монографія. Житомир: «Полісся». 2015. 416 с.

19. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ; Вінниця: ДОВ «Вінниця». 2008. 278с.

20. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького. 2008. 608 с.

21. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Либідь. 2002. 560 с.

22. Вітвицька С. С. Моделювання як метод системного дослідження та проектування освітнього простору у вищому навчальному закладі. *Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів* : монографія / за ред. С. С. Вітвицької. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2019. 304 с.

23. Юань Веньцзін. Принципи формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі Освіта/Педагогіка у процесі професійної підготовки. *Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії*: зб. матеріалів IV Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 27 жовт. 2022 р. / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. С. 186-188. URL: <https://api.man.gov.ua/api/assets/man/3d1a9afb-36d3-41d6-9dee-81f0081afbc8/>

24. Юань Веньцзін, Ткаченко Іванна. Педагогічні умови формування трансверсальних компетентностей майбутніх докторів філософії у галузі

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Освіта/Педагогіка у процесі професійної підготовки: методика виявлення.
*Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені
Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. Глухів : РВВ ГНПУ ім.
О. Довженка, 2023. Вип. 2 (52). С. 164–170. Doi: 10.31376/2410-0897-2023-2-
52-164-170*